

Document Citation

Title	Nejasna zprava o konci sveta
Author(s)	Jaroslav Sedlacek
Source	<i>Cinema</i>
Date	1997 Feb 01
Type	review
Language	Czech English
Pagination	
No. of Pages	4
Subjects	
Film Subjects	Nejasna zprava o konci sveta (An ambiguous report about the end of the world), Jakubisko, Juraj, 1997

AN AMBIGUOUS REPORT ABOUT THE END OF THE WORLD

(critical reviews)

I'll admit willingly that to write about the contents of Jakubisko's new film is sheer folly. Within the bounds of a few paragraphs it is impossible to encompass the rich and intricate story, impossible even to hint at the changeable atmosphere, the unexpected reversals, the bizarre scenes. Even though Juraj Jakubisko, the classic of European films, does not leave that one and only village somewhere high in the mountains once during the whole of that 150 minutes, even so he builds up some soul-shattering dramas on the colourful sample of its inhabitants and with the strong support of the magnificent metamorphoses of nature - dramas based on human longing, suffering, envy, weakness and cowardice. It seems that this time the key to the traditional Jakubisko subjects like morals, freedom, happiness and fate is mainly the inability or reluctance to forgive. On the edge of specific genre, following the rules of a detective story as much as a love story, action film, horror tale, fateful tragedy and lyrical poem, he presents a film that is bursting with detail. A film that is absolutely fictional (the religions, folk costumes, songs or folk customs cannot be found anywhere else than in this film) and yet it is all exceptionally truthful and painfully contemporary.

One of the decided strengths of this film is the way the story is set into a most unusual timeless setting. The steep slopes, harsh nature, timber cottages and simple clothing of the villagers at first bring about the impression of the early 20th century or maybe the prewar decades. The first warning (it is more of an unexpected blow in fact) that all does not have to be what it seems at first sight is the caravan that is pulled up into the hills by the circus troop. The properties of modern times (weapons, helicopters, money, digital games) then come in layers to broaden the originally delimited and exact ground-plan most unexpectedly. The same thing happens when we try to determine the place. The names of the characters - Goran hints at Yugoslavia, Madina seems more like Slovak, Marlyn sounds like the western world, Michael can be found in Russia as well as in France. Some of the characters have a Slovak accent, some Polish, others speak with a German accent. The unusual religions are a mixture of the Orthodox Church, Catholicism, and Protestantism. Michael is a Norse-looking blond, Veronica a raven-haired southerner ...In short - it is all a magnificent mixture, provocative and simultaneously inspiring in the coexistence of all its elements.

The hectic fury of the times, shrinking into an endless chain of pregnancies, weddings and funerals and completely pushing out the individual stories about the individuals as unimportant and uninteresting, is certainly more true to the picture of the contemporary world than unusual little stories about unusual little people.

However, there is still sufficient room for some fascinating human fates. Generally speaking the outstanding character in the film is Verona, who becomes a target of envy, contempt and condemnation; a tragic figure who in her effort to escape her fate, fulfils it by smothering her children with love and suppressing her own needs.

In all respect to the actors and remaining unit members (the deepest of bows goes deservedly to Ján Ďuriš's photography as well as the music by Ondřej Soukup and Jan Jirásek), *The Ambiguous Report* is first and foremost Jakubisko's sovereign creation. At a time when allegedly no strong and rewarding subjects exist for films, Jakubisko amazes us not only with his choice, but particularly with his ability to achieve a complex view, detailed observation as well as gentle irony. He seized *The Ambiguous Report* with astonishing ferocity and verve and managed to present the exceptionally topical subject with the lightfooted, natural manner of a real professional (even the action scenes of the kind we see time and time again on the screen he managed to present as a sovereign work that needs no cheap resource at all.) In short, for contemporary Czech and Slovak cinema Juraj Jakubisko is a rare phenomenon, and he should continue to be a person of prime interest for real producers and grant committees.

M zpráva o konci světa

**Mág filmové řeči
Juraj Jakubisko
podává nelichoti-
vou zprávu o sta-
vu dnešního světa
okolo nás i v nás.
Hrstka vesničanů
vzdoruje osudu a
pořádá zběsilou
štvanici na štěstí**

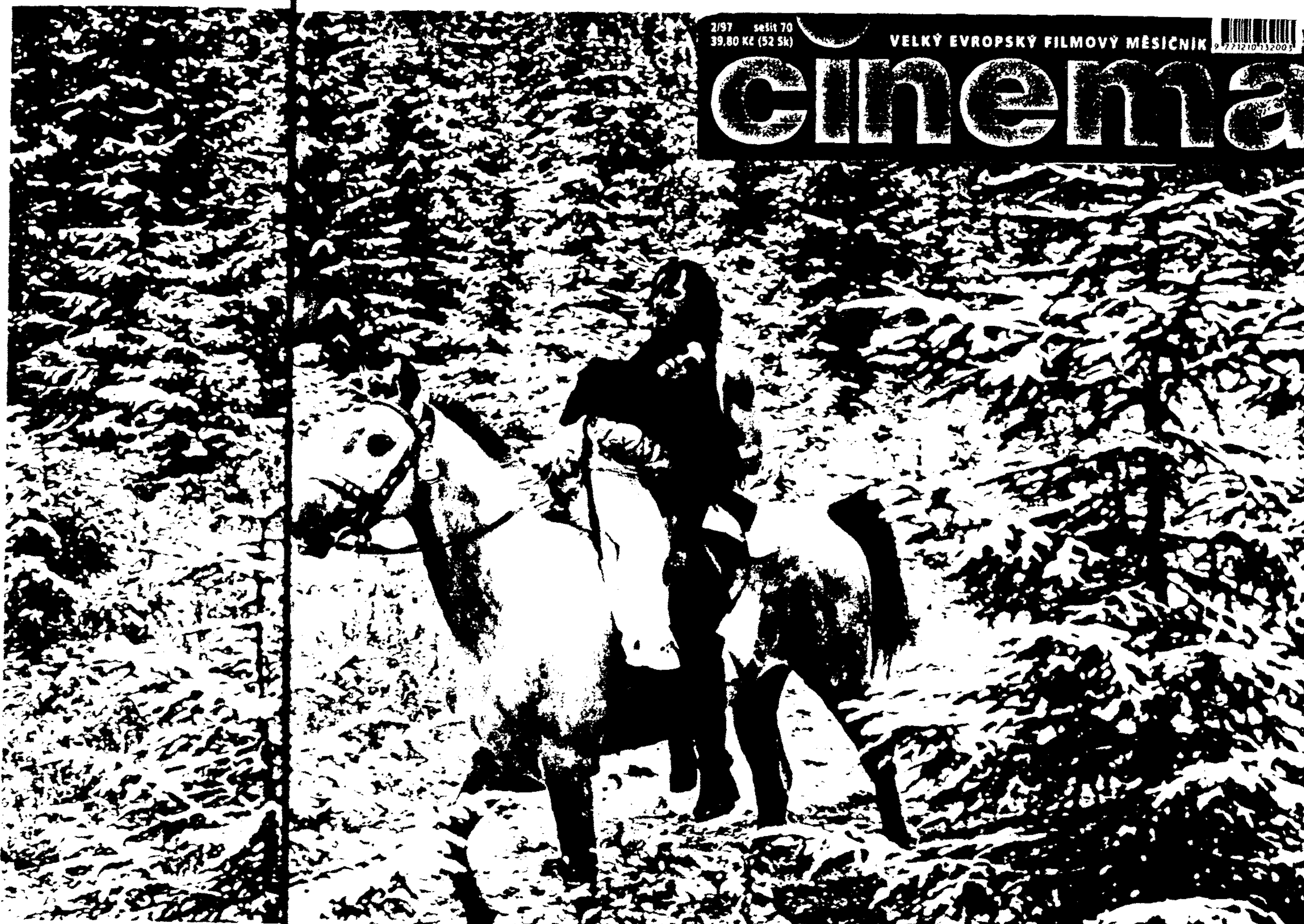
Všechno to začalo 3. března 1995 na slavnostním galavečeru Českých lvů. Deana Horváthová se při pohledu na bilanci domácího filmového roku zdravě naštvála a při vědomí toho, že producenti se okolo jejího manžela s nabídkami zrovna nerojí, učinila na první pohled možná bláhové a ukvapené rozhodnutí: „Juraji, ještě letos budeš točit.“ Shovívavé úsměvy skutečných producentů však brzy ztuhly překvapením: už v květnu se na Slovensku nedaleko Jánošíkova rodiště začala stavět „vesnice na konci světa“ a osívat maková pole. I když nakonec z předjednané účasti některých světových hvězd sešlo (téměř jistý byl například Anthony Quinn), rozsáhlý a nikoliv skromný projekt si našel své miliony a v srpnu se skutečně začalo točit...

Verona (Deana Horváthová) a Goran (Milan Bahúl) na začátku nebo na konci své pouti?

Vlci vykonali dílo zkázy Goranův otec (Radoslav Brzobohatý) hledá svého syna

Svatba Jedna z mnoha jedno či Rychtář (Pavel Landovsky) láskuje s Marilyn (Jana Svandová)

Bylo, nebylo. Stalo se, nestalo. Dnes, stejně jako před třiceti či padesáti lety.

Tehdy. Zapomenutá vesnice kdesi v horách, zapadaná sněhem až po nejvyšší komin, ojižená mrazem jako v pohádce a oddělená mohutnou hradbou skalních štítů od okolního světa. Idylické místo na konci světa, kde dávají líšky dobrou noc. Anebo vlci?

Jen co se opili svatebčané vypotácejí z hospody, nabíjí své opakovačky a v sáních zmizí, aby ty zrádné šelmy odpráskli, sněhobílá straň nad vsí zčernala hřbety hladových bestii. Utok vlčí smečky je fascinující a - zničující. Začíná rapsodie smrti, óda na osud, poslední requiem... Ženy, děti, starci. „Nějaká puška tu přece, do prdele,

musela zůstat!“ Absolutní marnost, peklo, jemuž nelze utéct. Okenice i ty nejsilnější dveře se pod vlčími drápy mění v nicotné papírové hračky a v mrazivém větru vyhasíná jeden lidský život za druhým. Není čas na smutek, není čas na pláč, nastal čas bolesti. Děsivé ikony náhle povstávají smrti se naplňují... Strhující obraz, podmanivá hudba. Konec.

O deset let později. Vlci je mezi lidmi stále víc. Hrstka vyvolených, kterým dovolil osud přežít, se dosud nedokázala s dávnou tragédií vyrovnat. Tehdejší nevěsta Verona, její dcera Veronika, chlupáček Goran se svým otcem, blazen Semek i ti další žijí ve svých chalupách a děsí se sebeemšičího zavýti v dalce. Znamená příchod po-

2/97 sešit 70
39,80 Kč (52 Sk)

VELKÝ EVROPSKÝ FILMOVÝ MĚSÍČNÍK

cinema

773210-132003

tučných cirkusáků pro tento Bohem zapomenutý kout naději a vykoupení, nebo další ránu do vazů...?

O dalších několik let později. Sliby se musejí plnit už kvůli pořádku. Veronika se vzpírá matčině vůli. Odmitá dostát jejimu slovu a provdat se za svého i matčina zachránce Gorana. Jejím sympatiím se totiž těší pohledný, i když poněkud frajerský blondáček Michal. Zatím mu sice nedovolila přestoupit práh vlastní nevinnosti, ale je rozhodnutá být přinejmenším stejně neústupná jako matka. Sňatek je neodvratný, situace vyhrocená. Zoufalý čin na dohled. Kola osudu se opět roztáčí, aby každému nadělila, co jeho jest...

Přiznávám bez mučení, že psát o obsahu nového Jakubiskova filmu je bláhovost. V několika málo odstavcích totiž nelze postihnout bohatý a všelijak propletený děj, nelze ani náznakem vystihnout proměnlivou atmosféru, nečekané zvraty, bizarní výjevy. Klasik evropského filmu Juraj Jakubisko sice neopustí za celých 150 minut filmu jednu jedinou vesnici kdesi vysoko v horách, ale na pestrém vzorku jejích obyvatel a za nemalé podpory úžasných proměn přírody staví strhující dramata na lidském toužení, trápení, závidi, slabosti a zbabělosti. Klíčem k tradičním Jakubiskovým tématům, jakými jsou morálka, svoboda, štěstí a osud, se přitom tentokrát jeví především neschopnost či neochota odpouštět. Na specifické žánrové hraně, která naplňuje pravidla detektivky stejně jako milostné romance, akčního filmu, hororu, osudové tragédie a lyrické poemy, předkládá do posledního detailu nabitý film. Sice zcela smyšlený (prezentovaná náboženství, kroje, písně ani lidové zvyky

nikde jinde než v tomto filmu nenajdete) a přece tak neobyčejně pravdivý a dotěrně současný.

Velice silnou stránkou filmu je i zasazení děje do prazvláštního bezčasí. Příkré stráně, drsná příroda, roubené chalupy a prosté oblečení vesničanů navozují zprvu dojem počátku století či první republiky. Prvním varováním (nebo spíš nečekanou ranou), že ne všechno musí být takovým, jakým se na první pohled zdá, je karavan, který přitáhne do kopců cirkusáci. Další propriety moderní doby (zbraně, vrtulníky, peníze, digitální hry) se pak vrství a původně přesně vymezený půdorys nečekaně rozšiřují. Podobné je to s určením místa. Jméno Goran tihne k Jugoslávii, Madina zase ke Slovensku, Marilyn k západnímu světu, Michala najdete v Rusku stejně jako ve Francii. Někdo má přízvuk slovenský, někdo polský, jiný německý. Svěrázná náboženství jsou propletením katolicismu, pravoslaví i protestantismu. Michal je severský blondák, Veronika černovlasá jižanka... Zkrátka pozoruhodný pelmel, který ve své koexistenci provokuje i inspiruje zároveň.

I když lze předpokládat, že zběsilý příběh hrstky vesničanů na konci světa dostane v šestidílné seriálové verzi na TV Prima uhlazenější a malebnější podobu, nejsem si jist, zda to bude projektu k dobru stejně jako u *Tisícročné včely*. Hektická zběsilost doby, scvrkávající se na nekonečný řetězec těhotenství, svateb a pohřbů, a zcela vytláčující jednotlivé příběhy jednotlivých lidí jako nepodstatné a nezajímavé, je obrazu

Svatební noc Veroniky (Klára Issová). Zvítězilo srdce nebo rozum?

Goranův otec (Radoslav Brzobohatý) v posledním tažení

Erotické hrátky trpaslíka Juzka (Jiří Krytinář) a obryně (Františka Novotná)

Đábel či spasitel. Semek (Vladimír Javorský) šíří Nostradamova proroctví

dnešního světa rozhodně věrnější, než rázovitě příběhy svěrázných lidiček.

Místa pro fascinující lidské osudy zbylo ale i tak dost. Obecně vzato nejhezčí figurou filmu je Verona, terč závidi, pohrdání i odsouzení; tragická postava, která ve snaze utéci svému osudu osud naplňuje - rdousí své děti i samu sebe. Vedle slámeného panáka Gorana, nepevné figury, zmítané životem od ničeňu k ničemu a poznávajícího svůj smysl života téměř až v jeho v samém závěru, vynívají mnohem zajímavější prakticky všichni ostatní. Například takový obecní blázen Semek. Jakoby jen lidem s nejzkladnější inteligencí vy-

Magie přírody

bavou bylo dopřáno rozpoznat dobré a zlé, bílé a černé; jako kdyby jen jim bylo umožněno najít v onom labyrintu světa cestu a udělat ten správný krok ke světlu. Je to ale opravdu světlo? Vladimír Javorský dokázal svému šifiteli Nostradamových proroctví vtisknout dvojedinou masku ďábla a spasitele, přičemž do samotného konce nevíte, jestli jím zvěstované dobro vlastně není jen nejhorším možným zlem. Z dalších hereckých protagonistů je třeba vyzdvihnout především s nonšalantní grácií hrající Janu Švandovou či Němce Joachima Kemmera, který postavu Madiny dovede až k bezcitnému kamenu bez špetky dobra. Výrazné jsou i figury Matěje Hádky, Jiřiny Třebické či překvapivě tvárného Jiřího Krytináře. Zajímavé (a nečekaně funkční!) je pak obsazení Kláry Issové a Lucie Vondráčkové do rolí mladých

matek, zatímco Pavel Landovský v roli rychtáře pouze rozmnožuje svou sérii opileckých tlučhubů a Radoslav Brzobohatý se nepříliš úspěšně pere s nevděčnou postavou „toho moudrého vzadu“.

Při vši účtě k hercům i ostatním členům štábu (poklonu až ke kotníkům si zaslouží jak kamera Jána Ďuriše, tak hudba Ondřeje Soukupa a Jana Jiráska) je *Nejasná zpráva* především svrchovaným dílem Jakubiskovým. V době, kdy prý pro film neexistují silná a vděčná témata, Jakubisko překvapuje nejen svojí volbou, ale především schopností nahlédu, přesného pozorování a jemné ironie. *Nejasné zprávy* se zmocnil s překvapující dravostí a chutí a mimořádně nálehavé téma dokázal podat s lehkonošou samozřejmostí skutečného profesionála (i akční scény, tolikrát už na plátně omléte, dovede podat jako svrchované dílo, nepotřebující ani špetku lacinosti). Juraj Jakubisko je zkrátka v současné české i slovenské kinematografii vzácný úkaz a pro opravdové producenty i grantové komise by měl být stále osobou prvořadého zájmu.

„Nastává tisíc let míru,“ prorokuje Semek nad údolím. „Opravdu?“ vtírá se otázka. Vyjdeme-li z Nostradamových proroctví, pak konec světa má nadejít až roku 3797. To je dobrá zpráva. Před tímto koncem má nastat tisíc let míru. To je také dobrá zpráva. Před těmi tisíci lety nás však čeká ještě třetí světová válka, což už je zpráva horší. Do jejího začátku nám zbývají přesně dva roky a pět měsíců.

Herzký den vám přeje

Jaroslav Sedláček

NEJASNÁ ZPRÁVA O KONCI SVĚTA

ČR 1997, 154 min., od 12 let. **Scénář a režie:** Juraj Jakubisko. **Kamera:** Jan Ďuriš. **Hudba:** Ondřej Soukup, Jan Jirásek. **Hrají:** Deana Horváthová (Verona), Milan Babul - mluví Alexej Pyško (Goran), Klára Issová (Veronika), Vladimír Javorský (Semek), Joachim Kemmer - mluví Zdeněk Maryška (Madina), Jana Švandová (Marilyn), Pavel Landovský - mluví Dalimír Klápka (rychtář), Matěj Hádek (Michal), Radoslav Brzobohatý (Goranův otec), Jiří Krytinář - mluví Vladimír Zavřel (Juzka), Oldřich Navrátil (voják Josef).

Premiéra: 13. února 1997

